

นิติเวชคลินิก
(Clinical Forensic Medicine)

อ.นพ.อภิชัย แผลงศร

สารบัญ

1. บทนำและหน้าที่ของแพทย์.....	3
2. นิติเวชคลินิกและผู้ป่วยคดี.....	3
3. ฐานความผิดเกี่ยวกับร่างกาย	4
3.1 บาดเจ็บไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ.....	5
3.2 บาดเจ็บเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ	5
3.3 บาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส.....	6
4. ฐานความผิดพยายามฆ่า.....	9
5. การตรวจและบันทึกข้อมูล	10
5.1 การซักประวัติ	10
5.2 การตรวจร่างกายและการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ.....	10
5.3 การบันทึกข้อมูล	11
6. การออกรายงานใบขึ้นสูตราบดแผล	11
6.1 หลักการเขียนเอกสารเบื้องต้น	11
6.2 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ป่วย/ สถานพยาบาล/ วัน- เวลาที่มาตรวจ	12
6.3 รายการที่แพทย์ตรวจ.....	12
6.4 ความเห็น.....	13
6.5 การลงชื่อแพทย์ผู้ตรวจ.....	13
7. เอกสารอ้างอิง.....	14

1. บทนำและหน้าที่ของแพทย์

นิติเวชคลินิก (clinical Forensic medicine) เป็นสาขาหนึ่งทางนิติเวชศาสตร์ ซึ่งเป็นการตรวจและให้ความเห็นในเรื่องบาดแผลเพื่อประกอบการดำเนินคดีและการพิจารณาพิพากษาของศาล การพิสูจน์ความเมา รวมถึงการตรวจร่างกายผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาในคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศ

โดยที่จริงแล้วหน้าที่หลักในอาชีพแพทย์คือการตรวจรักษาผู้ป่วย แต่อย่างไรก็ตาม แพทย์ถือว่าเป็นพยานที่มีน้ำหนัก เนื่องจากแพทย์เป็นผู้ตรวจและเห็นการบาดเจ็บด้วยตัวเอง และวิชาชีพแพทย์เป็นความรู้เฉพาะที่ต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนซึ่งคนทั่วไปไม่มี นอกจากนี้แพทย์ถือว่าเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จึงจะเป็นกลางในการให้ความเห็นในทางกฎหมาย

แต่โดยหน้าที่แล้วแพทย์ถือว่าเป็น “พยานบุคคล” ต้องให้ความเห็นเมื่อมีการร้องขอตามกระบวนการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 ดังนี้

“ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษ ในการใด ๆ เช่นในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พานิชยกรรม การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของเขานั้น อาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาอาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกาย หรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลยตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าว แล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ”

โดยในชั้นสอบสวนจะมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมหลักฐานทุกชนิด โดยส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนจะส่งใบชั้นสูตรบาดแผลให้แก่แพทย์เพื่อลงบันทึกรายการที่ตรวจพบและความเห็น และแพทย์อาจจะต้องเป็นพยานศาลเบิกความประกอบความเห็นตามที่ปรากฏในใบชั้นสูตรบาดแผลด้วยเช่นกัน

ดังนั้น แพทย์ควรจะต้องมีความสามารถในการตรวจชั้นสูตรบาดแผลและการบาดเจ็บต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถส่งตรวจเพิ่มเติมและแปลผลการตรวจอื่น ๆ รวมถึงการออกเอกสารและให้ความเห็น เช่น ใบรับรองแพทย์ ใบชั้นสูตรบาดแผล เอกสารอื่น ๆ ทางกฎหมายได้

2. นิติเวชคลินิกและผู้ป่วยคดี

นิติเวชคลินิก (Clinical Jurisprudence or Clinical Forensic Medicine) หมายถึง การตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจแล้วต้องให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนโดยอาศัยจากอาการและการตรวจร่างกาย และสิ่งตรวจพบ วัตถุพยานต่าง ๆ เช่น ผู้ป่วยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ป่วยได้รับอันตรายเกิดบาดแผลชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากอุบัติเหตุ ทำตัวเอง หรือถูกทำร้ายจากบุคคลอื่น ผู้ป่วยถูกสารพิษชนิดต่าง ๆ ถูกสารทางกายภาพ เช่น

ความร้อน ไฟฟ้า เป็นต้น ได้รับอันตรายจากกลุ่มพวกอากาศ เช่น ฝนน้ำ แขนงคอ เป็นต้น รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์ทำการตรวจได้ เช่น คนถูกวางยาสลบชนิดต่าง ๆ โสเภณี หญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา ตรวจอายุบุคคลว่าอายุเท่าไร เป็นต้น

นอกจากนั้น ผู้ป่วยที่อาจได้รับค่าชดเชยจากกรมแรงงาน แพทย์ก็ต้องตรวจผู้ป่วยและให้ความเห็นแก่กรมแรงงานว่าการที่ผู้ป่วยได้รับอันตรายบาดเจ็บ ต้องพิจารณาสูญเสียอวัยวะคิด เป็นกึ่งเปอร์เซ็นต์เพื่อจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้บาดเจ็บ

การตรวจผู้ป่วยคดีชนิดต่าง ๆ นี้ การที่แพทย์ให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนในทางคดีอาญาอาจนำไปใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับฟ้องร้องในเรื่องละเมิดได้อีกด้วย

การทำพินัยกรรมของผู้ป่วยอาจจะต้องให้แพทย์เป็นพยานเพื่อรับรองว่าขณะทำพินัยกรรมผู้ป่วยมีสติสัมปชัญญะดี ไม่หมดสติ หรือสติฟั่นเฟือน หรือวิกลจริต

ดังนั้นผู้ป่วยคดี คือ ผู้ป่วยที่ต้องให้แพทย์ตรวจเนื่องจากมีประเด็นทางกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยอาจรวมถึงกรณีที่จะเป็นผู้ป่วยคดีในอนาคต โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุจากรถ จากการทำงาน ถูกทำร้ายร่างกาย
2. ผู้ป่วยทำร้ายตัวเอง
3. ผู้ป่วยที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ
4. ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด
5. ผู้ที่ได้รับหรือสงสัยว่าจะได้รับสารพิษ
6. ผู้ป่วยที่มีใบนำส่งของตำรวจเพื่อตรวจ เช่น ตรวจพิสูจน์บุคคล ผู้ป่วยจิตเวชที่ก่อคดี ตรวจ DNA
7. ผู้ป่วยที่ต้องตรวจรับรองสติสัมปชัญญะเพื่อทำนิติกรรม
8. ผู้ป่วยที่ต้องรับรองความเจ็บป่วยเพื่อขอเลื่อนพิจารณาคดี
9. ผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ป่วยคดีต่อไป

3. ฐานความผิดเกี่ยวกับร่างกาย

โดยส่วนใหญ่แล้วใบชันสูตรบาดแผลที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์จะเป็นกรณีฐานความผิดคดีอาญาเกี่ยวกับร่างกายเป็นส่วนใหญ่ ทั้งที่เป็นเจตนาหรือประมาทก็ตาม สามารถแบ่งระดับความรุนแรงของโทษตามกฎหมายได้ดังนี้

3.1 บาดเจ็บไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

"ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

โดยฐานความผิดนี้เป็นฐานความผิดลหุโทษ มีอายุความเพียง 1 ปี โดยทั่วไปไม่มีข้อบ่งชี้ทางกฎหมายชัดเจนว่ากรณีใดเป็นหรือไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ถ้าประเมินจากคำพิพากษาของศาลที่ผ่านมา จะพบว่ากรณีที่ไม่นับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ การบาดเจ็บมักจะเป็นถลอกหรือฟกช้ำที่ไม่มีเลือดออก ระยะเวลาการหายไม่นาน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7665/2544

ผู้เสียหายมีบาดแผลถลอกและฟกช้ำที่คอด้านขวาขนาด 1 x 2 เซนติเมตร และมีบาดแผลถลอกฟกช้ำที่โหนกแก้มซ้ายขนาด 1 x 1 เซนติเมตร แพทย์มีความเห็นว่าเกิดจากถูกของแข็งไม่มีคมกระแทกโดยแรง ใช้เวลารักษาประมาณ 7 วัน จะหายเป็นปกติ ถือได้ว่าเป็นบาดแผลเล็กน้อยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 391

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8192/2553

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้เสียหายมีบาดแผลที่มุมปากด้านในขนาดครึ่งเซนติเมตร และแผลที่คอเป็นรอยแดงยาวประมาณ 2 เซนติเมตร แพทย์มีความเห็นว่า สามารถรักษาให้หายได้ภายใน 7 วัน ถือได้ว่าเป็นบาดแผลเล็กน้อยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 แต่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

3.2 บาดเจ็บเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295

"ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

กรณีที่มีการบาดเจ็บจนเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจนั้น จากคำพิพากษาที่ผ่านมามักจะเป็นบาดแผลฉีกขาดที่มีเลือดออก ใช้เวลาการรักษานานขึ้นกว่ากรณีไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แต่ไม่รุนแรงเท่าอันตรายสาหัส เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 290/2554

ตามผลการตรวจชั้นสูตรบาดแผลของแพทย์ไม่ได้ระบุขนาดของบาดแผลเพียงแต่ระบุว่า บาดแผลไม่ผ่านเข้าปอด แสดงว่า บาดแผลไม่ได้มีความลึกถึงปอดอันเป็นอวัยวะภายในที่สำคัญอันจะทำให้ถึงแก่ความตายได้ ทั้งบาดแผลดังกล่าวสามารถรักษาหายภายใน 7 วัน หากไม่มีภาวะแทรกซ้อน หลังจากถูกแทงแล้ว ผู้เสียหายยังสามารถวิ่งไล่จ่าเลยที่ 1 ไปได้ประมาณ 300 เมตร ซึ่งสนับสนุนให้เห็นว่าบาดแผลของผู้เสียหายไม่ร้ายแรงนัก หลังจากจ่าเลยที่ 1 แห้งผู้เสียหายไปเพียง 1 ครั้ง จ่าเลยที่ 1 ก็วิ่งหนีไปโดยมิได้แทงซ้ำอีกทั้งที่มีโอกาสจะกระทำได้ รับฟังได้ว่าจ่าเลยที่ 1 กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย

ข้อสังเกตจากแนวคำพิพากษาว่าเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ มีดังนี้

1. บาดแผลผิวหนังแตกมีเลือดออกถือว่าเป็นอันตรายแก่กาย
2. บาดแผลมีเลือดซึมอาจเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะบาดแผล
3. บาดแผลลอกจากปกติมักจะไม่เป็นอันตรายแก่กาย
4. บาดแผลบวมฟกซ้ำอาจเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะบาดแผลว่ารุนแรงเพียงใด

3.3 บาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297

“ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้ำเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แห้งลูก
- (6) จิตพิการอย่างติดตัว
- (7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณีย
กิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดลักษณะของอันตรายสาหัสไว้ แต่จะต้องเป็นการวินิจฉัยทางกฎหมาย
เท่านั้น ซึ่งในการให้ความเห็นของแพทย์จะไม่ให้ความเห็นว่าเป็น “อันตรายสาหัส”

(1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท

ตาบอด หมายถึง ดวงตาไม่อาจรับภาพได้เลย ไม่รวมถึงตาพร่าตามัว แม้จะเป็นเพียงข้าง
เดียวก็ถือว่าตาบอด โดยต้องเป็นการสูญเสียการมองเห็นอย่างถาวร

หูหนวก หมายถึง หูไม่ได้ยิน ไม่รวมถึงการได้ยินเสียงเบา

ลิ่นขาด หมายถึง การที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของลิ่นขาดหายไป หรือขาดหายไปทั้งลิ่น

เสียขาประสาท หมายถึง เสียความสามารถในการดมกลิ่น

(2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์

เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หมายถึง เสียอวัยวะที่ใช้ในการสืบพันธุ์ในการร่วมประเวณีไม่ว่าของชาย
หรือหญิง ทั้งอวัยวะภายนอกและภายใน รวมถึงการที่ไม่ถึงกับเสียไปทั้งหมดแต่ที่มีอยู่ใช้การไม่ได้ก็ถือว่าเสีย
อวัยวะสืบพันธุ์

ความสามารถสืบพันธุ์ หมายถึง ไม่สามารถสืบพันธุ์ได้ แม้อวัยวะสืบพันธุ์ยังอยู่ก็ตาม เช่น ถูก
ทำร้ายร่างกายจนต้องตัดรังไข่ทิ้ง หรือถูกทำร้ายร่างกายจนอณฑะไม่สามารถผลิตอสุจิได้

(3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด

เสีย หมายถึง ใช้การไม่ได้เหมือนเดิมแม้จะไม่ขาดไปก็ตาม ถ้าโดนฟันนิ้วขาดแต่รักษาต่อนิ้ว
ให้ใช้ได้ดังเดิมเช่นนี้ไม่ถือว่าเสียนิ้ว

เสีย อวัยวะอื่นใด หมายถึง การเสียอวัยวะอื่นที่สำคัญเทียบเท่า แขน ขา มือ เท้า นิ้ว แล้ว
ยอมทำให้ผู้ได้รับอันตรายกลายเป็นคนพิการ แต่ไม่รวมอวัยวะที่แยกออกจากร่างกายได้โดยเป็นอันตราย เช่น
ผม ฟัน หนัง เล็บ เลือด

(4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว

หมายถึง เสียความงามบนใบหน้าจนน่าเกลียดอย่างติดตัว เช่น ใบหน้าบิตเบี้ยว หรือเกิดรอย
แผลเป็นรอยบุบ โดยไม่ต้องถึงกับต้องเปลี่ยนรูปหรือผิดรูปไป

(5) แห้งลูก

แห้งลูก หมายถึง ทำให้ทารกที่อยู่ในครรภ์ตายก่อนที่จะคลอดออกมา หากคลอดออกมาอย่างมีชีวิต แม้มีชีวิตอยู่เพียงไม่นานก็ไม่ถือว่าแห้งลูก

(6) จิตพิการอย่างติดตัว

จิตพิการ หมายถึง การสั่งการของสมองผิดปกติหรือพิการไม่สมประกอบ การทำร้ายเป็นเหตุให้จิตพิการอย่างติดตัวนั้นไม่จำต้องถึงกับวิกลจริตและไม่จำต้องจิตพิการจนประกอบการทำงานไม่ได้เพียงแต่การสั่งการสมองผิดปกติไป เช่น กลายเป็นคนสมองซ้า เชื่องซึมอยู่ตลอด ก็ถือว่าเป็นจิตพิการแล้ว

(7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

ทุพพลภาพ หมายถึง ร่างกายหรือจิตใจไม่สมประกอบ เช่น โดนทำร้ายจนมือพิการ

ป่วยเจ็บเรื้อรัง หมายถึง การเจ็บป่วยที่หายได้ยากต้องใช้เวลารักษายาวนาน ซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

ทุกขเวทนา หมายถึง ได้รับความเจ็บปวดทรมาน เช่น ต้องเข้าฝือก ปัสสาวะไม่ได้ติดต่อกันเกินยี่สิบวัน ส่วนการประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันนั้นต้องพิจารณาว่าตามปกติแล้วสามารถทำได้แต่บาดเจ็บทำให้ทำงานไม่ได้เลยเกินกว่ายี่สิบวัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5087/2551

จำเลยที่ 1 และที่ 2 ใช้มีดปลายแหลมแทงและฟันผู้เสียหายที่ 1 มีบาดแผลลึกขนาดที่แขนขวาท่อนล่างยาว 5 เซนติเมตร เอ็นฉีกขาดและเส้นประสาทขาด บาดแผลถูกแทงบริเวณหน้าอกด้านซ้ายกว้าง 1.5 เซนติเมตร ลึก 2 เซนติเมตร นิ้วก้อยซ้ายและนิ้วนางซ้ายขยับไม่ได้ ตามผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ แสดงให้เห็นว่า ผู้เสียหายที่ 1 ได้รับความเจ็บมากจนนิ้วก้อยซ้ายและนิ้วนางซ้ายขยับไม่ได้ ผู้เสียหายที่ 1 รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเป็นเวลา 5 วัน และรักษาตัวที่บ้านประมาณ 2 เดือน แผลจึงหายเป็นปกติ ระหว่างที่รักษาตัวไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ จึงรับฟังได้ว่าผู้เสียหายที่ 1 ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน อันเป็นอันตรรายสาหัส

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 754/2532

ใบหูเป็นส่วนหนึ่งของใบหน้าที่ประกอบรูปหน้าให้งาม การที่ใบหูหลุดขาดแหว่งไปถึงหนึ่งในสาม ย่อมทำให้รูปหน้าเสียความงามอันเป็นการเสียโฉมอย่างติดตัว เป็นอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 แล้ว

4. ฐานความผิดพยายามฆ่า

การพยายามกระทำความผิดเป็นข้อกฎหมายที่อยู่ในหมวดที่ 5 มาตรา 80 -82 ของประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80

“ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 81

“ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างงมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา แต่ความตายนั้นไม่บรรลุผล ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานพยายามฆ่า

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288

“ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

ตัวอย่างคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1080/2547

จำเลยใช้อาวุธปืนลูกซองสั้นยิงผู้เสียหายที่บริเวณหน้าอกในระยะห่างเพียง 1.5 เมตร โดยปกติกระสุนปืนจะกระจายออกเป็นวงทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้กลับปรากฏว่าผู้เสียหายมีบาดแผลถลอกและไม่พบบาดแผลที่บริเวณอื่นของร่างกาย ผู้เสียหายยืนยันว่ากระสุนปืนไม่ทะลุร่างกายและไม่ทะลุเสื้อซึ่งแพทย์ลง

ความเห็นว่าใช้เวลารักษา 5-7 วัน แสดงให้เห็นว่า กระสุนปืนไม่มีความรุนแรงพอที่จะทำอันตรายทะลุเส้นเลือดและ
ผิวหนังของผู้เสียหาย อาวุธปืนที่จำเลยใช้ยิงผู้เสียหายจึงไม่มีความร้ายแรงพอจะทำให้ผู้เสียหายตายได้อย่างแน่
แท้ เพราะเหตุอาวุธปืนซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้ในการกระทำความผิด การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐาน
พยายามฆ่าผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ประกอบมาตรา 81 วรรคหนึ่ง

5. การตรวจและบันทึกข้อมูล

5.1 การซักประวัติ

การซักประวัติผู้ป่วยคดีก็เหมือนกับการซักประวัติผู้ป่วยทั่ว ๆ ไป แต่แพทย์ต้องใส่ใจซักประวัติเรื่อง
ของเหตุการณ์มากขึ้น เพื่อประเมินและเป็นแนวทางในการตรวจร่างกาย ประเมินกลไกและความรุนแรงของ
เหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อประกอบกับการให้ความเห็นว่าการบาดเจ็บเข้าได้กับประวัติหรือไม่ ลักษณะอาวุธจาก
ประวัติและการบาดเจ็บที่ตรวจพบเข้ากันได้หรือไม่

ประวัติวันเวลาที่เกิดเหตุ เพื่อให้แพทย์ประเมินอายุของบาดแผลว่าเข้าได้กับเวลาดังกล่าวหรือไม่
เพราะบางครั้งบาดแผลที่ตรวจพบอาจเป็นบาดแผลเก่าที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บในครั้งนี้ หรืออาจจะเกิด
เหตุมานานกว่าที่ผู้ป่วยจะมาพบแพทย์

แพทย์ควรซักประวัติเรื่องประเด็นอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งผู้ป่วยมาตรวจ เช่น การตรวจหาระดับ
แอลกอฮอล์ในเลือด การตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ การตรวจทางนิติซีโรโลยี (DNA) เป็นต้น

5.2 การตรวจร่างกายและการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ก่อนทำการตรวจร่างกายหรือตรวจทางห้องปฏิบัติการ แพทย์ผู้ตรวจจะต้องขอความยินยอมจาก
ผู้เสียหายก่อนเสมอ แม้ว่าจะมีหนังสือส่งตัวจากพนักงานสอบสวนก็ตาม การตรวจร่างกายภายนอกของ
ผู้ต้องหาโดยทั่วไปซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา

132

การตรวจร่างกายนั้น ควรตรวจในสถานที่ปิดมิดชิด มีแสงเพียงพอ ถ้าผู้ป่วยเป็นผู้หญิงผู้ตรวจควรจะเป็น
เป็นผู้หญิงหรือมีผู้ช่วยที่เป็นผู้หญิงอยู่ด้วย ตรวจหาบาดแผลทุกบาดแผลในทุกระบบของร่างกาย อาจใช้วิธีตรวจ
ตั้งแต่ศีรษะไล่ลงไปตามร่างกาย เมื่อพบบาดแผลให้วินิจฉัยชนิดบาดแผลให้ถูกต้อง บันทึกตำแหน่งบาดแผล
และวัดขนาดของบาดแผลให้ถูกวิธี ถ้าบาดแผลมีลักษณะจำเพาะอาจใช้วิธีถ่ายภาพโดยมีไม้บรรทัดอ้างอิง

การส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ แพทย์สามารถทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีอาญา
มาตรา 244/1 วรรค 1 และ 2 ดังนี้

“ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือ เอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่มีการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือ บุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่ จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตราย ต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใด ไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง.....”

โดยจากตัวบทกฎหมาย แพทย์จะต้องขอความยินยอมในการเก็บตัวอย่างและต้องใช้วิธีที่ก่อให้เกิดการ เจ็บปวดน้อยที่สุด ถ้าผู้ป่วยไม่ยินยอมให้ตรวจทางกฎหมายจะสันนิษฐานว่า “ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความ ฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง”

5.3 การบันทึกข้อมูล

แพทย์ควรลงบันทึกในเวชระเบียนหรือแบบฟอร์มของทางโรงพยาบาล โดยบันทึกผลการตรวจ ประกอบด้วย วันที่และเวลาที่ตรวจ รายละเอียดของบาดแผลทุกแผล ในกรณีของผู้เสียหาย ให้บันทึกจำนวน ชนิด ขนาด ตำแหน่ง การวางตัวของบาดแผล และทิศทางการเคลื่อนที่ของวัตถุที่ทำให้เกิดบาดแผล ส่วนใน กรณีของผู้ต้องหานั้น ให้บันทึกการเปลี่ยนแปลงของบาดแผลไว้ด้วยเพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประเมินอายุของ บาดแผลต่อไป

6. การออกรายงานใบชันสูตรบาดแผล

6.1 หลักการเขียนเอกสารเบื้องต้น

1. ต้องใช้ภาษาไทยในการเขียนรายงาน เนื่องจากผู้ที่อ่านเป็นบุคลากรทางกฎหมายที่ไม่เข้าใจศัพท์ เฉพาะทางการแพทย์ ถ้าไม่สามารถหาภาษาไทยมาแทนได้ ให้เขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทยแล้ววงเล็บ ภาษาอังกฤษไว้ เช่น หลอดเลือดเอออร์ตา(aorta)
2. การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อตกหล่นในรายงาน ให้ขีดฆ่าแล้วเขียนใหม่และให้ผู้เขียนลงชื่อกำกับไว้ ห้ามทำการชดเชย
3. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ

4. บันทึกรายละเอียดที่ตรวจเป็นข้อๆ เรียงลำดับตามหมวดหมู่ตามชนิดของบาดแผล หรือตามลำดับระบบอวัยวะของร่างกาย โดยให้พิจารณาให้เหมาะสมในผู้ป่วยแต่ละราย ในกรณีที่มีบาดแผลและการบาดเจ็บต่ออวัยวะภายในข้างใต้บาดแผลควรเขียนให้อยู่ในลำดับเดียวกันโดยต่อเนื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงลักษณะกลไกการบาดเจ็บนั้น

5. แยกบันทึกรายละเอียดของการบาดเจ็บกับความเห็นออกจากกัน เพื่อให้รูปแบบรายงานเป็นระเบียบ อ่านง่าย และผู้อ่านเข้าใจได้ว่าส่วนใดคือข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความเห็น

6.2 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ป่วย/ สถานพยาบาล/ วัน- เวลาที่มาตรวจ

- เลขที่ คือ เลขที่ทั่วไปผู้ป่วย (Hospital number, H.N.) หรือเลขที่ลงทะเบียนผู้ป่วยคดีเฉพาะของแต่ละสถานพยาบาล
- ตำบลที่แพทย์ตรวจ หมายถึงชื่อสถานพยาบาลที่แพทย์ตรวจผู้ป่วย
- ชื่อของผู้บาดเจ็บ ให้บันทึกชื่อโดยมีคำระบุเพศ เช่น นาย นาง นางสาว บันทึกนามสกุล และแนะนำให้บันทึกอายุของผู้ป่วยด้วย
- สถานที่ตรวจที่นำส่ง ดูได้จากด้านหน้าของใบนำส่งว่าสถานที่ตรวจได้รับผิดชอบ
- รับไว้วันที่ ให้ลงวันและเวลาที่ผู้ป่วยมาตรวจ โดยระบุวันเวลาที่มาตรวจครั้งแรกในการบาดเจ็บครั้งนี้

6.3 รายงานที่แพทย์ตรวจ

- เขียนหัวข้อ “รายการ/สิ่ง ที่ตรวจพบ” และบันทึกรายละเอียดการตรวจเป็นรายการย่อหรือเป็นข้อ
- ไม่ต้องเขียนประวัติการบาดเจ็บ
- ประวัติที่สำคัญ และยืนยันความถูกต้องได้ เช่น ประวัติการส่งตัว สัญญาณชีพแรกรับ และความรู้สึกตัว ควรบันทึกในรายการที่ตรวจเป็นลำดับแรก โดยเพิ่มหัวข้อ “ประวัติ” ในรายงานเป็นหัวข้อแรก
- ในกรณีไม่พบบาดแผลภายนอก ควรบันทึกด้วยว่าไม่พบบาดแผลภายนอก
- บันทึกบาดแผล และการบาดเจ็บของอวัยวะภายในที่ตรวจพบ จัดลำดับตามชนิดบาดแผลหรือตามกลุ่มอวัยวะ หรือลำดับจากบนลงล่าง
- บันทึกบาดแผลโดย ระบุ ชนิดบาดแผล ตำแหน่ง และขนาดของบาดแผล
- การตรวจเพิ่มเติมทางห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวกับบาดแผลใด ให้บันทึกต่อเนื่องในบาดแผลนั้น เช่น บาดแผลฉีกขาดบริเวณหน้าผากขวา ยาว 3 เซนติเมตร เอกซเรย์ไม่พบกะโหลกแตก

- การตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบาดแผล แต่มีความสำคัญในคดี ให้ขึ้นหัวข้อใหม่ และบันทึกผลการตรวจเป็นลำดับ

- ในกรณีที่คิดว่าการรักษามีความสำคัญ ให้ลงการรักษาที่สำคัญเท่านั้น เช่น ระยะเวลาการพักรักษาตัวในโรงพยาบาล การผ่าตัดอวัยวะสำคัญเช่น การตัดม้าม เป็นต้น

6.4 ความเห็น

- เขียนหัวข้อ “ความเห็น” ชิดซ้ายในบรรทัดถัดจากบันทึกสิ่งตรวจพบ

- ความเห็นในรายงานชั้นสูตรบาดแผลเป็นความเห็นเกี่ยวกับ “ระยะเวลาการรักษา” เพราะจะนำไปปรับการตั้งข้อหาผู้กระทำความผิด

- ให้ความเห็นว่าการบาดเจ็บใช้เวลารักษามากกี่วัน โดยบันทึกว่า “(ใช้เวลา)รักษาประมาณ .... วัน หากไม่มีภาวะแทรกซ้อน” โดยให้วงเล็บตัวหนังสือหลังตัวเลข เพื่อป้องกันการแก้ไข

- ระบุระยะเวลาที่รักษาเป็นวันเพียงตัวเลขเดียว เช่น “รักษาประมาณ 7(เจ็ด) วัน” ไม่ให้เขียนเป็นช่วง

- ถ้าการบาดเจ็บมีความรุนแรงที่ทำให้เสียชีวิตได้ ให้บันทึกในรายงานด้วย เช่น ถ้าไม่ได้รับการรักษาทันทีอาจถึงแก่ชีวิตได้

- การประมาณระยะเวลาการรักษาต้องอาศัยหลักวิชาทางการแพทย์ นำมาประเมินทั้งการหายทางพยาธิวิทยา(Pathological healing)ซึ่งหมายถึงการหายเชิงกายภาพที่เห็นได้ว่าเนื้อเยื่อมีการซ่อมแซมกลับเข้าสู่รูปแบบเดิม และการหายทางสรีรวิทยา(Physiological healing)ซึ่งหมายถึงอวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บนั้นหายจนสามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ

- ไม่ต้องให้ความเห็นทางข้อกฎหมาย เช่น “เป็นการบาดเจ็บสาหัส” หรือ “หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว” เพราะการวินิจฉัยเกี่ยวกับอันตรายสาหัสนั้นเป็นดุลพินิจของศาล แต่การตรวจบางอย่างเป็นข้อเท็จจริงทางการแพทย์สามารถระบุตามสิ่งตรวจพบและให้ความเห็นได้ เช่น ตาบอด ลิ้นขาด แขนขาด มือขาด

- ในกรณีที่มีบรรทัดเหลือภายหลังการเขียนรายงาน ให้ขีดขวางบรรทัดที่เหลือทั้งหมด เพื่อป้องกันการเพิ่มเติมรายงานในภายหลัง

6.5 การลงชื่อแพทย์ผู้ตรวจ

- ลงลายมือชื่อ ผู้รับผิดชอบในรายงาน

- วงเล็บตัวชื่อสกุล เป็นตัวบรรจงอ่านออก หรือประทับตรารายชื่อ สกุล

- บันทึก วัน-เวลา ที่ เขียนรายงาน

7. เอกสารอ้างอิง

1. แสวง บุญเฉลิมวิภาส (บรรณาธิการ). นิติเวชศาสตร์และกฎหมายการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน; 2546.
2. ศักดิ์ สนองชาติ, อมรศักดิ์ นพรัมภา, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา2:ภาคความผิด. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์; 2538.
3. วรวิรุ ไวยวุฒิ. Laws and Medical Profession[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.si.mahidol.ac.th/sirirajcme/profession/LaM/Law246.asp>
4. ณิช ตันศรีสวัสดิ์, ธีรโชติ จองสกุล, อุดมศักดิ์ หนูновичิต. แนวทางการเขียนรายงานการชันสูตรบาดแผล[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.urnurse.net/reg-wound-record.pdf>
5. เณติมวุฒิ สาระกิจ. ความผิดต่อร่างกาย[อินเทอร์เน็ต]. พะเยา: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.law.up.ac.th/www/e-learning/100205/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%9C%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A2%20%E0%B8%A1.295-300.pdf>
6. กฤษฏีกา. ประมวลกฎหมายอาญา[อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb06/%bb06-20-9999-update.pdf>
7. กฤษฏีกา. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา[อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 22 พ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb05/%bb05-20-9999-update.pdf>
8. McLay, W. David S., ed. Clinical forensic medicine. Cambridge University Press; 2009.